

Jumalateenistus Nõos N, 26.12.24 kell 11.00, II jõulupüha

Lektsioonid: Jr 20:7–11,13; Ap 6:8,11–15; 7:51–60

Jutlus: Mt 10:16–22

Laulud: 31A (1–5); 157 (1–4, 5); 34 (1–5); 33 (1–8)

Vaata, ma läkitan teid nagu lambaid huntide keskele. Olge siis arukad nagu maod ja tasased nagu tuvid! Hoiduge inimeste eest, sest teid antakse ülemkohtute kätte ja teid piitsutatakse nende sünagoogides, teid viiakse minu pärast ka maavalitsejate ja kuningate ette neile ja rahvastele tunnistuseks. Aga kui teid reedetakse, ärge muretsege, kuidas või mida peate rääkima, sest teile antakse tollel tunnil see, mida rääkida, sest teie pole rääkijad, vaid teie Isa Vaim kõneleb teie kaudu. Aga vend annab surma venna ja isa lapse, ning lapsed tõusevad vanemate vastu ja lasevad neid surmata. Ja teie saate kõikide vihaalusteks minu nime pärast. Aga kes peab vastu lõpuni, see päästetakse.

Siin kuulnud Jeesuse sõnad oma jüngreile on justkui ühtaegu misjonäri tööjuhend ja samas ka hingehoidlik materjal kõigile misjonipõllul töötavaile inimestele. Aga et suuremal või väiksemal määral on misjonär iga kristlane, siis on Jeesuse sõnadest õppida kõigil kristlastel.

Jeesus toob siin välja kolm ühiskondlikku tasandit, kus misjonäril või kristlasel võib tekkida konflikt tema ümbruskonnaga.

Esimene neist konfliktidest on omakorda vaadeldav kahe nurga alt: konflikt ümbritseva ühiskonnaga üldiselt ja konflikt religiooni alusel.

Jeesus ütleb: „Hoiduge inimeste eest, sest teid antakse ülemkohtute kätte ja teid piitsutatakse nende sünagoogides“. Selle õpetussõna järgi seisneb konflikt ümbritseva ühiskonnaga selles, et misjonärid/kristlased on tavaliselt ühiskondlik vähemus. Ja vähemusena ka mittemõistetud. Nii oli see vanas Iisraelis ja nii on see tegelikult olnud paljudel aegadel. Tõsi, Euroopa ajaloos on olnud ka aegu, mil see on olnud teisiti, kuid kristlasi on praegusest maakera elanikkonnast siiski vaid kolmandik. Meie enda lähiajaloo tuleb ju meelde kiriku olukord nõukogude ajal, mil ühiskond lihtsalt ei mõistnud ega tahtnud mõista motiive, miks mõned inimesed ei mõtle ega tee samamoodi nagu on üldiselt kombeks.

Konflikt religiooni alusel seisneb muidugi selle nimetatud vähemuse teistsuguses usus. Vanas Iisraelis ei sallitud seda, et misjonärid/kristlased lähevad mingite arusaamatute põhimõtete pärast mööda Moosese käskudest. Selle kohta leidub UT-s näiteid igal leheküljel. Ka meie kirjakohas mainib Jeesus, et kristlasi võidakse anda juudi ülemkohtute kätte ja sünagoogides piitsutada. Apostel Paulus ju vihjab oma kirjades, kuidas teda lisaks verbaalsele halvaksanule ka peksti. 2Kr 11:24j ütleb Paulus näiteks: „Ma olen juutide käest viis korda saanud ühe hoobi vähem kui nelikümmend, mind on kolm korda keppidega pekstud, üks kord püütud kividega surnuks visata.“ Rääkimata täna altartist kuulnud Stefanose loost. Ja muidugi Jeesuse enese saatusest, mida ta siin jüngreid õpetades kindlasti ette teadis.

Ent konflikt religiooni alusel on ju sisse kirjutatud igasse ühiskonda, kus eksisteerivad vähemususundid või -uskkonnad. Praeguses Eestis ja teistes maades, kus on usuvabadus, see nii märgatav pole, sest pole kombeks teiseusulisi avalikult hukka mõista. Religioossed rühmitused on Eestis kõik niigi vähemuses ja see loob võib-olla teatava tolerantsi suhetes üksteisega. Heaks näiteks siin on Eesti Kirikute Nõukogu, kuhu kuulub kümme liikmeskirikut, kellest veel mõnikümmend aastat tagasi kõik küll üksteisega nii hästi läbi ei saanud nagu praegu.

Ent massimeedia vahendusel teame, et usuvabadus pole iseenesestmõistetav sugugi kõikjal. Ja mõnes mõttes on tänapäevased sõjad Ukrainas ja Lähis-Idas samuti ususõjad. Miks muidu kõneldakse massimeedias eraldi moslemeist ja kristlastest, riigitruudest ja vastupanuliikumises osalevaist kirikujuhtidest. Jne.

Teine neist kolmest konfliktist, mida mainisin, avaldub meie kirjakohas Jeesuse järgnevais sõnades: „...teid viiakse minu pärast ka maavalitsejate ja kuningate ette neile ja rahvastele tunnistuseks.“ Jällegi, UT ise, nii Jeesuse kui tema jüngrite ja apostlite käekäik ei jäta lugejale kahtlust, et

valitsevad n-ö ilmalikud võimud ei hellitanud esimesi misjonäre ja kristlasi üldse. Tõsi, valitsuste puhul on alati oluline korda loov funktsioon ja nõnda loeme nt apostel Pauluse käekäigust ka seda, et vahel aitas ilmalik võim teda ka religioossete vastaste käest pääseda. Nt Ap 19 kirjeldatakse seda, kuidas linnakirjutaja päästis Pauluse raevunud hõbeseppade käest argumendiga (Ap 19:40): „Meie oleme ju ohus, et meid tänase kokkutormamise pärast süüdistatakse mässutõstmises, milleks ei olnud mingit põhjust ja millest me ei suuda aru anda.“

Ent kui vaatame tagasi kirikuelule peagi 107-aastasest Eestis, siis peab tõdema, et kirikul (kelle ülesanne on ju alati misjonitöö ja kristlike põhimõtete levitamine) pole kunagi ilmaliku võimuga ülemäära head suhted olnud.

Kolmas konflikt misjonäridel/kristlastel ühiskondlikul tasandil, mida Jeesus meie kirjakohas mainib, on kolmest võib-olla kõige keerulisem. Jeesus ütleb: „Aga vend annab surma venna ja isa lapse, ning lapsed tõusevad vanemate vastu ja lasevad neid surmata.“ Olen kindel, et Jeesus ei loobi sõnu tuulde niisama ja küllap oli temaaegses juudi ühiskonnas ka selliseid juhtumeid, kus pereliikmed läksid religioossete vastuolude tõttu äärmusteni. Ka Piibli apokrüüfides Makkabeide raamat kõneleb ühest sellisest juhtumist. Ise ma, tõsi, ühtegi nii rasket juhtumit ei tea, ehkki nõukogude ajal olid väga levinud jutud Pavlik Morozovist, kes oli ideelistel kaalutlustel nõukogude võimule välja andnud oma Nõukogude võimu vaenlasest isa. Siin polnud tegu küll religiooniga tavapärasest mõistes, kuid eks ole ideoloogia samuti teatud mõttes religiooni taimelava.

Pavlik Morozov on võib-olla kohatu näide. Kuid see, et peredes tekivad religiooni tõttu konfliktid, on evangeeliumisse sisse kodeeritud. Vaga mees Siimeon ütleb ju koguni Lk 2:35 Jeesuse emale Maarjale: „...ja sinu endagi hinge läbibistab mõök“. Küllap kuulutas Siimeon ette seda, et Maarja ei mõista päriselt lõpuni, miks tema poeg Jeesus peab niimoodi kannatama ja surema.

Lisaks kolmele konfliktile ühiskondlikul tasandil – konflikt ühiskondlikul ja religioosel tasandil, konflikt ilmaliku võimuga ja konflikt lähedastega – annab Jeesus meie kirjakohas ka ühe olulise soovitusena ja ühe olulise julgustussõna.

See oluline soovitus on järgmine: „Vaata, ma läkitan teid nagu lambaid huntide keskele. Olge siis arukad nagu maod ja tasased nagu tuvid!“ See soovitus on mitmes mõttes huvitav. Esmalt kasutab Jeesus siin võrdlusi kolmest loomariigi kategooriast: neljajalgused, roomajad ja linnud. Loomadel pole loomupäraselt üksteise vastu ju mingit vihkamist nagu see on tavaline inimeste puhul, ka eeltoodud näiteid silmas pidades. Konfliktid loomariigis tekivad, niipalju kui aru saan, toidu ja võimu pärast. Ei midagi isiklikku, nagu inimeste puhul! Võiks ka öelda, et loomariigis on suhted sellised seetõttu, et nii on seatud. Nt tänapäeval Eestis palju kõneainet huntide rünnakud lammaste vastu pole ju tingitud mitte sellest, et hundid lambaid vihkavad, vaid et nad peavad lambaid oma saakloomadeks.

Selline suhtumine aitab, arvan, oma identiteeti leida kõigil misjonäridel ja laiemalt kristlastel. Oma usu kuulutajate ja ühiskonna vaheline pinge on n-ö loomupärane, seda ei tule võtta isiklikult. Misjonärid/kristlased on nagu lambad huntide keskel sellepärast, et see lihtsalt on niimoodi seatud. Teist võimalust pole. Või siis teisiti väljendudes: kui keegi otsustab hakata misjonäriks või elada järjekindlat usuelu, siis peab ta arvestama võimalike tagajärgedega.

See on Jeesuse soovitus üks osa. Teine osa on see, et selles paratamatus olukorras lambana huntide keskel tasub siiski kasutada võimeid, mis on antud nii loomadele kui inimestele selles n-ö eluvõitluses toime tulemiseks. Jeesus mainib siin maole iseloomulikkust arukust ja tuville iseloomulikkust tasasust.

Madu oli vanas Iisraelis arukuse ja kavaluse sümbol. Kuid küllap on ka loomariigis maol teatud omadused, mis lubavad tal arukuse ja kavalusega kompenseerida oma jäsemete puudumist ja siiski eluga edukalt hakkama saada. Ka misjonär ja praktiseeriv kristlane peab oma tegevuses olema nutikas, muidu ei jää ta püsima.

Justkui selleks, et mao siiski teatav halb maine Piiblis ja sümbolina üldse ei jääks kõluma, toob Jeesus siinjuures misjonäri/kristlasele eeskujuks tuvi tasaduse (Elmar Salumaa tõlgib siin küll „siirameelsuse“). Nimelt oma nutikuse juures peab misjonär/kristlane jääma ausaks, leebeks ja võib-olla mõnes mõttes ka tasaseks. Oma töö eesmärgi ei saa saavutada ainult läbimõtlemise ja kavalusega, tuleb olla ka vagalt otsekohene, kui nii võib väljenduda.

Ja eelmainitud oluline julgustussõna Jeesusel on meie kirjakohas järgmine: „Aga kui teid reedetakse, ärge muretsege, kuidas või mida peate rääkima, sest teile antakse tollel tunnil see, mida rääkida, sest teie pole rääkijad, vaid teie Isa Vaim kõneleb teie kaudu.“ Siin võtab Jeesus tõepoolest suurepärase „tööandjana“ oma „alluvailt“ pinged maha. Misjonär/kristlane ei aja lõpuks siiski oma asja, vaid ta on n-ö ametijuhendiga töötaja. Tema eest „vastutab“ tööandja, kelleks on ju antud juhul kolmainu Jumal ise – Isa, Poeg ja Püha Vaim! Ja selline jumalik „tööandja“ ei jäta oma töötajaid iialgi hätta, nagu võib kahjuks juhtuda inimlike tööandjate puhul. Rasketel hetkedel annab Jumal oma töötajatele Püha Vaimu läbi sõnad suhu. Ka täna altarist kuulnud Stefanose loos on ju öeldud, et kogu tema juute ärritanud kõne oli inspireeritud Pühast Vaimust.

Alati ei pea siiski minema nii nagu märtreil, kes on oma kuulutustööd tehes kaotanud elu. Kuid selle võimalusega, ütleb Jeesus, tuleb arvestada. Ütleb ta ju meie kirjakohas: „Ja teie saate kõikide vihaalusteks minu nime pärast.“ Kuid lisab kohe ka juurde: „Aga kes peab vastu lõpuni, see päästetakse.“

Polegi siis muud, kui mõelda tänasel jõulupühade teisel pühal Jeesuse peale, kes sündis, kasvas, elas, kuulutas ja pidas vastu lõpuni. Ja selleks vastu pidamiseks pole tegelikult tarvis muud, kui tunnustada, et Jeesus on Issand. Nagu teine röövel, kes rippus koos Jeesusega Kolgatal ristil ja ütles Lk 23:42 järgi: „Jeesus, mõtle minu peale, kui sa tuled oma kuningriiki!“ Ja kellele Jeesus vastas: „Tõesti, ma ütlen sulle, juba täna oled sa koos minuga paradiisis.“

Aamen.